

Moeders meisje

Brieven aan mijn vader

Colofon

ISBN: 978 94 6365 164 6

1e druk 2019

© 2019, Naomi Reghers

Exemplaren zijn te bestellen via de boekhandel
of rechtstreeks bij de uitgeverij:

Uitgeverij Elikser

Ossekop 4

8911 LE Leeuwarden

www.elikser.nl

Vormgeving binnenwerk en omslag: Evelien Veenstra

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op wat voor wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur en de uitgeverij.

This book may not be reproduced by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the author and the publisher.

Moeders meisje

Brieven aan mijn vader

Naomi Reghers

Ik mis
wat ik altijd heb gemist
en daardoor mis ik het niet meer
omdat ik het heb gevonden in mezelf...
Liefde.

Proloog

Beschadigd!

Het woord zong door mijn hoofd. Een doffe dreun die eerst niet leek aan te komen.

Ik? Beschadigd?!

Hoe kon iemand dat nu van mij zeggen? Daar klopte helemaal niets van! Opgegroeid in een beschermde omgeving, had ik zo'n gezellig thuis gehad. Ik was bevoorrecht. Wat wil een mens nog meer?

Jakkes, beschadigd, klinkt wel erg theatraal. Daar doe ik niet aan mee. Ik wil 't niet horen. Ik wil normaal zijn.

Het was in m'n tweede huwelijk dat mijn man mij de spiegel van mijn verleden voorhield. Ik wilde dat beeld niet zien, heel lang stond ik er niet voor open. Ik bleef liever in de vertrouwde veiligheid van de illusie.

Het streepje van vijfendertig jaar huwelijk waren wij al gepasseerd; in al die jaren had ik mijn mond niet écht opengedaan. Ik had wel van alles over mezelf verteld, maar ook een heleboel niet, ondanks de afspraak dat we voor elkaar geen geheimen zouden hebben. Na al die jaren kwam dan eindelijk de waarheid bovendrijven. Subjectief, maar wel mijn waarheid.

Ik, die altijd zo voor integriteit was, liever mijn mond hield dan te liegen, wars was van manipuleren en intrigeren ver van mijn bed hield... ik had gelogen, ontkend, anderen een rad voor de ogen gedraaid. Manipuleerde als de beste. Leidde als het ware een dubbelleven.

Hoe was het in godsnaam mogelijk?!

Was ik die persoon?

Tja, toch wel, die twee kanten had ik blijkbaar.
Laagje voor laagje pelde ik af om uiteindelijk de naakte,
vaak niet zo fraaie waarheid over mezelf onder ogen te zien.

* * *

Deel I – Heden en verleden

Hier zit ik dan... in mijn eentje in ons huis in Australië.

Niet voor niets, want er moest van alles in en rond het huis gebeuren. Allerlei praktische zaken die zich handiger laten regelen door hier te zijn dan op afstand. Omdat ik voor dit soort klussen beter de weg ken dan David, reisde ik alleen naar Australië vanuit Europa. Wij zijn weer terug nadat wij ons huis hier Down Under te koop hadden gezet.

Natuurlijk was de telefoonlijn weer ‘out of order’ toen ik arriveerde. Een bekend fenomeen in onze afgelegen streek en ook niet zomaar even gerepareerd. Gelukkig had mijn mobiele telefoon ontvangst inclusief een internetverbinding en konden David en ik e-mailen met elkaar. Schrijven in plaats van spreken.

Toeval?

Al schrijvende aan elkaar kwamen een aantal zaken bovendien die ik nog niet had afgesloten. Zaken die afgerond konden worden met het ritueel van een brief schrijven aan de betreffende personen. Hier, in die onmetelijke stilte van de outback, had ik letterlijk én figuurlijk de ruimte zulke brieven te componeren.

Twee lange, boze brieven schreef ik.

En één positieve.

Daarmee kwam een jarenlang proces ten einde. Symbolisch... de cirkel is gesloten.

Dit verwerkingsproces, dat ik hierna mijn Proces zal noemen, betrof het opruimen van ‘unfinished business’ vóór wij dit door ons gebouwde huis zouden betrekken. Met het schrijven van deze brieven werd het oude afgesloten en mijn

Proces afgerond. Alles ligt op tafel, zonder mijn oude, zo vertrouwde schuldgevoelens en schaamte. Ballast is opgeruimd. Alles is nu bespreekbaar, een nieuwe ervaring. Wat ik van het Proces heb geleerd, gaat als nieuwe bagage mee in mijn rugzakje op mijn verdere weg door het leven.

Omdat ik al een tijd overweeg op papier te zetten hoe ik het werken aan mijzelf in die afgelopen jaren heb ervaren en ik nog zoekende was naar de vorm waarin ik dat zou gieten, ontstond door al dat geschrijf plots het idee dit in de vorm van brieven te doen.

Brieven schrijven dus... maar aan wie?

Het werd weer een man. Een onbekende bekende.

Mijn vader.

Het is totaal nieuw hem zo te benaderen. Nog nooit gedaan.

Hij kent mij niet. En evenmin ken ik hem.

*

Daar gaat ie dan. Een brief aan jou, mijn vader. De man die ik nooit eerder geschreven heb... dat is even wennen.

Hoe begin ik? Laat ik starten met m'n droom van vanavond te vertellen, daarin zitten wat thema's die in mijn geschrijf aan de orde zullen komen.

Ik breng mijn hockeyteamgenoten naar het vliegveld. Op de luchthaven loop ik mee om nog ergens met hen koffie te drinken. We hebben onze jaarlijkse reünie gehad: iets actiefs doen met elkaar en altijd heel gezellig bijpraten, want hockeyen ligt voor de meesten van ons in een ver grijs verleden.

Onderweg komen we langs een balie, ik weet niet meer goed om welke reden. Een controle of zo. Daar waar ik langs de balie loop,

ligt een zoi papieren. Ben verbaasd dat die daar liggen en zie het handschrift van mijn moeder. Nog verbaasder sta ik stil en bekijk de papieren. Het zijn brieven van mijn moeder, onder meer gericht aan mijn oudste zus Josée. Ik lees ze niet, maak onwillekeurig een stapeltje van het geheel. Vraag me af: waarom liggen die papieren hier?

En ook: wat moet ik ermee?

Op dat moment komt mijn broer aangelopen. Ik geef hem de papieren en zeg: 'Ik denk niet dat het de bedoeling is dat deze hier liggen.' Hij pakt ze aan zonder iets te zeggen en ik vervolg opgelucht mijn weg.

Inmiddels zijn mijn teamgenoten uit het zicht, dus ik ga ze snel zoeken. Ik kan ze niet vinden en baal als een stekker. Ik ga gejaagder zoeken, boos op mezelf dat ik me door die stomme brieven heb laten afleiden. Verdorie, ik ging toch met die meiden mee, en dan laat ik me alweer door 'iets van mijn familie' van mijn koers afhaken, voel ik me weer verantwoordelijk. Leer ik het nou nooit? Mijn team kan ik niet meer vinden. Ik voel me alleen daar in die grote hal en word steeds bozer op mezelf.

'Zie je wel,' hoor ik mezelf zeggen, 'stomme trut! Als je je laat afleiden en je koers niet helder houdt, raak je mensen kwijt.'

Het is heel bijzonder dat ik me überhaupt een droom herinner, zeker een die zo helder is als deze. Ik weet wel dat alle mensen dromen, dus ik ook, alleen weet ik die dromen niet meer als ik wakker word, op een paar uitzonderingen na en die zijn op één hand te tellen. Wel altijd op kritieke momenten in mijn leven.

Dus de vraag is: waarom komt deze droom nu op mijn pad?

Wat betekent dit voor mij?

Als ik deze droom tot me door laat dringen, realiseer ik me dat ik daarin niet mijn eigen koers helder houd, mijzelf

niet als eerste de vraag stel: wil *ik* iets met deze brieven? Ze zijn tenslotte niet van mij.

Het is niet mijn verantwoordelijkheid dat ze daar open en bloot liggen. Het is pure nieuwsgierigheid waardoor ik me laat afleiden. Maar dat is het niet alleen, dat vermaledijde verantwoordelijkheidsgevoel wordt ook nog eens geprikkeld en familie zaken bepalen weer mijn koers. Een heel oud mechanisme dat mijn leven vaak overhoop heeft gegooid.

Ik ben boos.

Ja, dat is het. Kwaad op mezelf. Dat ben ik al heel lang... zonder dat ik het zelf doorhad.

Boosheid, ik bedoel onbewuste boosheid die permanent onderhuids aanwezig is, loopt als een rode draad door mijn leven. Mensen vinden mij niet een agressief persootje, kennen mij niet als iemand die gauw kwaad is, zien mij eerder als een lieve en hartelijke meid. Een mooi mens, is er wel eens tegen mij gezegd. Verder heel sportief met een gezond en goed lijf en ook nog koppie-koppie! Alle reden blij te zijn met mezelf, toch?

Vergeet het maar.

Ik was iemand die zichzelf voortdurend afkeurde. Het zorgde ervoor dat mijn relatie met liefde een uiterst problematische was. Ik had geen idee hoe ik met liefde om moest gaan.

Waar die boosheid vandaan komt? Daar ben ik achter gekomen.

En ook hoe ik mezelf ben kwijtgeraakt.

Welke weg ik heb afgelegd om mezelf weer terug te vinden, wil ik jou uiteenzetten.

De brieven die jij vanuit Zuid-Afrika naar jouw ouders schreef vanaf halverwege 1946 tot begin 1953 kreeg ik uitgetypt van mijn moeder toen ik tegen de vijftig liep. In eerste

instantie heb ik ze naast m'n bed gelegd, kwam niet tot lezen. Tot mijn man mij erop wees. Dat was het begin van mijn realisatie dat ik me niet bewust wilde worden van m'n kwaadheid. Dat kon niet, mijn moeder had zich zo uitgesloofd. Door erkenning van mijn boze gevoel dat zij er wel erg lang over had gedaan meer open te zijn over jou, kon ik over die drempel stappen. Dat daaronder mijn boosheid op jou zat, hield ik mooi buiten beeld. Benieuwd of ik nieuwe dingen te weten zou komen, ben ik gaan lezen. Haar begeleidende boodschap was dat ze het wel zou horen als we vragen hadden. Omdat ik verwachtte dat ze niet eerlijk zou antwoorden (zo kende ik haar), heb ik nooit uitleg gevraagd over de inhoud van de brieven. Jammer genoeg is het me nooit gelukt bij haar door die dikke muur van afweer heen te komen. Door de brieven te lezen en telkens opnieuw te lezen, leerde ik beetje bij beetje jou en ook mijn moeder beter kennen. Het voedde de behoefte met jou 'in gesprek' te gaan, voortbordurend op een frame dat al was neergezet.

Waarom jij? En waarom nu?

Dat heeft alles te maken met mijn moeder.

*

Praten op papier, woorden vinden om voor jou begrijpelijk te maken wat ik kwijt wil, is nu mijn uitdaging.

Inderdaad... een uitdaging, want schrijven is niet bepaald mijn sterkste kant. Zeker aan iemand die meer dan zestig jaar op afstand is geweest, nadat jij uit mijn leven verdween toen ik zes was. Al die tijd stond jij buiten mijn leven, jij leefde niet in ons gezin want er werd niet over jou gesproken. Jij was de grote afwezige, zelfs in mijn binnenwereld. Dan vormen meer dan zes decennia een erg lange tijd om te overbruggen.

Schrijven is communicatie, met de keuze aan de oppervlakte te blijven. Dat gaat me in de regel heel goed af, zie het als mijn overlevingsstrategie, maar is nu niet de bedoeling. Het is juist zaak dat ik mij laat zien, anders heeft het geen zin dat ik je schrijf. Mezelf te openen naar iemand die heel lang ver weg van mij stond, vind ik niet eenvoudig. Ik leg dit maar meteen op tafel, dan is dat duidelijk.

De laatste tijd was ik in gedachten al met jou in gesprek, maar ik merkte dat ik dubbel bezig was. Ik wilde mezelf laten zien en tegelijkertijd hield ik afstand. Toen ik dat ontdekte, werd ik weer boos op mezelf... ja, daar is ie weer. En, zoals gewoonlijk, met tranen. Foei, dacht ik, daar ga ik weer, ik laat me zo gemakkelijk in mijn oude mechanisme van afkeuring glijden.

Daarna besefte ik dat die tranen ook iets anders aangaven. Het is voor mij helemaal niet vanzelfsprekend om mezelf aan iemand bloot te geven, laat staan aan een vreemde die jij eigenlijk bent, ook al ben jij mijn vader. Het is erg emotioneel geladen jou te schrijven, ik stap over een behoorlijk hoge drempel als ik me blootgeef. Loslaten heeft mij eerder in mijn leven al vele tranen gekost. Nu laat ik ook iets los. Wat dat is?

De angst me te laten zien, mijn intieme zaken te ontsluiten. Dat is makkelijk voor iemand die dat gewend is. Ik heb dit nooit gedaan.

Ja, je leest het goed... nooit. Niet echt. Niet tegenover vriendinnen of familie of wie dan ook. De enige met wie ik intiem ben, van wie ik geleerd heb intieme zaken te delen, is mijn man. Eigenlijk ook pas écht de laatste jaren. Nog steeds moet ik er bewust aandacht aan schenken dat ik het ook daadwerkelijk doe. Mezelf niet laten zien is een erfenis van mijn moeder, het resultaat van haar stijl

van opvoeden. Haar voorbeeld. Zoals ik al zei: mijn overlevingsstrategie.

Ik kies er nu voor om jou bij te praten, zodat jij weer deel uitmaakt van mijn leven. Wil jou graag op de hoogte brengen van hoe ik ben opgegroeid onder mijn moeders invloed nadat jij ons verlaten hebt.

Daarnaast wil ik met jou delen hoe ik de laatste jaren anders naar jou ben gaan kijken. Wat illusie was en wie de werkelijke vader was. Dit laatste werd me duidelijk in het Proces van losmaken van mijn moeders invloed, toen ik eindelijk vrijuit mezelf kon zijn en vrijer naar jou kon kijken. Toen ik voor de zoveelste keer jouw oude brieven las, was mijn blik kritischer en proefde ik meer de sfeer door beter te luisteren naar mijn gevoel.

Het is raar jou rechtstreeks aan te spreken, ik denk dat ik al schrijvende zal uitvinden wat ik tegen jou zal zeggen: vader of pap, pappa of papa, of misschien wel daddy. Het zal zijn weg wel vinden. Ik zeg in ieder geval 'jij en jou', zo heb ik m'n moeder ook altijd aangesproken. Ach, eigenlijk weet ik nu al dat ik jou niet met 'vader' zal aanspreken. Dit hoort voor mij bij een vorige generatie, zoals jij gewoon was jouw ouders aan te spreken in jullie brieven aan hen. Een manier die voor mij voelt als afstandelijk.

Weet je, ik begin maar met Lieve Pap.

*

Lieve Pap,

Zo, het staat er. Raar hoor! Het is wel heel lang geleden dat ik Pap tegen jou zei. Ik kan het me zelfs niet herinneren. Ik was een meisje van zes toen ik jou voor het laatst met 'Pap'

of 'Pappa' aansprak. Sindsdien heb ik nooit meer tegen jou gepraat en tot voor kort zelfs niet in mijn gedachten.

Terwijl ik schrijf, zittend op de veranda van ons huis met het prachtige uitzicht op de bergen van de Great Dividing Range, probeer ik een beeld van jou te hebben. Je bent nu negenennegentig, net zo oud als jouw eigen vader is geworden. Jij bent dus niet meer de vader die ik nog gekend heb toen ik zes en jij zevenendertig was. Jij bent niet met mij 'meegegroeid'. Jij bent gebleven zoals op foto's te zien is.

Wat ik kan doen is me jouw vader voor de geest halen, die ik nog gezien heb als bijna honderdjarige. Maar, wanneer ik naar oude foto's kijk, dan lijkt jij niet op hem maar meer op jouw moeder.

Wat ik ook ga doen is jou dichterbij halen door me voor te stellen dat jij hier met mij op de veranda koffie zit te drinken, terwijl ik 'vertel'. Of lekker weggezakt in twee grote comfortabele stoelen bij de open haard met een wijntje. Omdat wij in de buurt wonen van de hoogste stad in Queensland, kan het in onze 'winter' behoorlijk koud zijn, zelfs rond het vriespunt. Maar dan alleen 's nachts, want overdag stijgt de temperatuur weer naar twintig graden of meer en staat de schuifdeur open om warme lucht binnen te laten.

Ik weet het, dat koffiedrinken klinkt heel cliché, maar ja, dat gewone, dat alledaagse (want dat kan een bezoek van je vader toch zijn) is precies wat ik fijn vind. Omdat ik het zo gemist heb. Tegelijk is het heel onwennig.

Die locaties brengen een bepaalde sfeer met zich mee, dat heb ik soms nodig om iets te kunnen vertellen. Zo stel ik me ook voor dat wij een lange strandwandeling langs de Pacific Ocean gaan maken, wat op jouw leeftijd natuurlijk niet logisch is. Heerlijk toch dat wij dat samen kunnen doen in mijn verbeelding!

Waarom ik nu de behoefte heb jou deelgenoot te maken van mijn leven?

Omdat jij héél lang niet hebt meegedaan in ons gezin, ook later buiten mijn leven stond. Heel lang zelfs geen foto van jou op mijn bureautje. Van al die dingen ben ik mij de laatste jaren bewust geworden. Soms met veel afweer tot mij laten doordringen. Pas nadat ik de vraag stelde: *wat wil ik?!* kwam het antwoord dat ik jou voortaan in mijn leven meer aanwezig wil laten zijn, niet alleen maar weggestopt in een oud foto-album. Misschien wil ik wel iets goedmaken...

Nu is een heel mooi moment daarmee te beginnen. Het is namelijk een moment waarin van alles samenkomt in mijn leven. Een soort 'crossroads', waar einde en begin samenvallen. Het belang daarvan beseffen we vaak niet op het moment zelf. Soms zie je dat pas als je terugkijkt. In ieder geval ben ik vanuit een spagaat weer normaal op m'n twee benen gaan staan. Zo kan ik mijn eigen weg verdergaan. Op mijn eigen manier.

Op dit moment van nu heeft voor mij het verleden een plek gekregen, ligt in het heden innerlijke vrede en geluk besloten, lacht de toekomst mij toe. Correctie, de toekomst lacht ons toe. Ons, dat zijn David en ik.

Wie David is? Mijn tweede echtgenoot, al veertig jaar mijn partner, de man van wie mij was voorspeld dat ik me met hem niet zou vervelen. Samen hebben wij het leven én Leven ontdekt. Helaas heeft mijn moeder hem nooit geaccepteerd, hem niet gewaardeerd voor wie hij is. Met David (iemand uit de 'lagere klasse' en gescheiden met twee kinderen) trouwde ik buiten mijn milieu. In haar ogen beneden mijn stand... onverteerbaar.

Ik vertel wel een keer uitgebreider over David en hoe we elkaar hebben ontmoet en verliefd werden. Een heel leuk verhaal. :D

(Dit, een dubbele punt en de hoofdletter D, is het tekenje voor een 'dikke smile' ofwel een 'smiley'. Het is computertaal en net als internet en wifi weet jij daar natuurlijk niets van. Of misschien wel, waar jij nu bent. Over al die technische ontwikkelingen, die jij als Delfts ingenieur razend interessant gevonden zou hebben, praat ik jou verderop nog bij.)

*

Dag Papa,

Ach nee... klinkt me te stijfjes. Ik kies toch voor Pap.

Vandaag is het onze trouwdag, David en ik hebben de traditie dat te vieren met 'bubbies', champagne of Italiaanse prosecco! Ook al zit hij op dit moment aan de andere kant van de wereld. Prosecco is al zo'n vijftien jaar een beetje een modewijn, maar heerlijk licht. Wij ontdekten hem ooit zelf toen wij met vakantie in Spoleto (Toscane, Italië) op een terrasje op het schilderachtige marktplein midden in het oude stadje 's avonds zalige pasta hebben gegeten. Wij werden bediend door een sikkeneurige oudere vrouw, mogelijk had ze haar buik vol van toeristen. Haar gelaat klaarde op toen wij haar wijnavdies volgden en genoten van de prosecco. Zij glimlachte zelfs toen wij op haar het glas hieven. Nu op ons!

Morgen verder met mijn verhaal.

*

Lieve Pap,

De wijn heeft goed gesmaakt en ik heb vervolgens ook goed geslapen. De rest van de wijn staat in de koelkast, maak ik vanavond soldaat.

Vanochtend werd ik weer vroeg gewekt door de opkomende zon, elke keer een prachtig schouwspel om te zien terwijl ik nog lekker lui in mijn bed lig. Omdat dit de tropen zijn, gaat zo'n zonsopgang erg snel. Je ziet de zon als het ware klimmen. Binnen een kwartier wordt het van donker licht.

Wat kwam er zoal samen... einde en begin.

Ik begin met het overlijden van m'n moeder, jouw vrouw, waardoor ik nu kind af ben. Dat was twee jaar geleden. En, zo voelt dat nu voor mij, ik ben niet meer Moeders Meisje. Een rol die ik mijn leven lang heb vervuld.

Haar levenseinde viel samen met het afronden van mijn Proces, een intensief gebeuren waarmee ik mijzelf de laatste jaren binnenstebuiten heb gekeerd. Of het helemaal toeval was? Ach, eigenlijk weet ik wel dat het geen toeval was.

Dit einde markeert tevens het begin van een nieuw tijdperk voor David en mij, de start van een nieuw avontuur. Wij hadden vóór haar overlijden al besloten om na een periode van elf jaar wonen in Australië en er samen een fijn huis gebouwd te hebben, dit huis te koop te zetten en weer terug te keren naar Europa. Terug naar een nieuw stukje Oude Wereld. Nee, niet terug naar Nederland, dat trok ons niet meer. Na wat knobbelen werd het Oostenrijk, we hebben een huis gevonden ergens in een hoekje tegen de Tsjechische grens. Net zo rustig en mooi qua natuur als ons plekje hier in de outback. En met veel cultuur. Je hebt inmiddels begrepen dat ons huis nog niet verkocht is.

Het sterven van mijn moeder is op haar eigen wens gebeurd. Anders gezegd: zij heeft euthanasie geregeld. Dat klinkt afstandelijk, hè. Tja, dat was het eigenlijk ook. Wat daar allemaal gebeurde in het verre Nederland voelde in ieder geval zo voor mij. Persoonlijk heb ik het ervaren als bizar.

Vanuit Australië gingen wij jaarlijks bij haar op bezoek.

In het kader van mijn Proces ging ik gesprekken met haar aan over mijn verleden. Ik heb geprobeerd met haar te delen wat ik had meegemaakt en hoe ik haar ervaren heb bij bepaalde gebeurtenissen. Het moeilijke was dat zij direct in de verdediging dook bij vragen of kritische opmerkingen en niet meer aanspreekbaar was. Op een gegeven moment heb ik haar een lange brief geschreven zodat zij de tijd zou hebben om na te denken, zich dingen te herinneren en wij op gelijke hoogte met elkaar konden praten. Dat is niet gelukt. Het contact werd eerder slechter. In het jaar vóór haar overlijden liepen onze gesprekken vast. Dit had vooral te maken met haar rol in een voor mij uiterst pijnlijke gebeurtenis die een grote impact heeft gehad op mijn leven. Door haar wegwuivende houding – categorisch ontkennen van haar rol in wat mij was overkomen – en haar kritische, weinig invoe-lende manier van omgaan met mij, besloot ik haar dat jaar niet op te zoeken.

Dat klinkt misschien hard en ik hoor je denken: hoe kun je dat iemand op zo'n hoge leeftijd aandoen! Nou ja, het is niet zomaar ineens gebeurd. Ik heb er goed over nagedacht, vond het helemaal niet gemakkelijk, maar ik had het punt bereikt dat ik eindelijk mezelf voorrang gaf. Ik moest iets drastisch doen, iets wat zij niet gewend was van mij, anders zou het niet tot haar doordringen dat ik serieus genomen wilde worden.

Het jaar erop heeft David zich ingezet het contact te herstellen, samen met Josée en haar man. Toen ik mijn moeder weer bezocht, maakte ik haar mee zoals ik haar nooit eerder in mijn leven had gezien: zij was in tranen. Heel ontroerend. Een uniek en daardoor onvergetelijk moment in mijn leven.

Tijdens dat bezoek vertelde zij over haar voornemen tot euthanasie. Ik was niet echt verbaasd, ik vond het wel ty-